

Kale topánky

Fekete csukák

Ferdynek már megvolt a pénze, hogy visszafizesse Smerdzacének a kölcsönt, így árulni sem kellett volna mennünk. De úgy döntöttünk, mégis elmegyünk, holott a piacon mindig a szombat volt a fő nap. Pénteken az árusok csak ki-pakolnak, a népek meg nézelődnek, hogy mit is szeretnének igazán. Viszont volt némi remény, mert a romák megkapták a segélyeket. Kítettük az árut az asztalra, ott dekkoltunk két órát, de senki még csak észre sem vett minket. Úgy öt körül aztán Ferdynek elment a kedve az egészszól, és szólt nekem, hogy elugrik egy kávéra. „Uzsárel!”, mondom neki, „de adjál pénzt.” Félttem, hogy meg fogják lopni. Meglepődve nézett rám, majd a tárcájából előhúzott pár ezrest. Fogta az egyiket, s azt mondta, elmegy, hogy felváltsa.

Ha nem megy a bolt, az olyan, mintha az isten keresztjét cipelnéd. Sokáig álltam ott, de a kutya se ugatott felém. Végül két fickó, poharakkal a kézben, odajöttek az asztalhoz, és vihogtak, hogy jó csöcseim vannak, meg hogy mutassam meg nekik. Mondtam, hogy megmutatom, de csak akkor, ha előbb vesznek tőlem valamit. Ők meg azt mondták, hogy rendben, de előbb mutassam meg.

„Honnan van neked annyi pénz?” mondtam az egyiknek. Nem akartak tágitani, aztán szétbaszták az árut a pulton, én meg dühöngtem, hogy hol van Ferdy, hogy mér’ nem jön már, és mér’ nem zavarja el őket a picsába. „Oké, hagyj abba! Összeöntözöl itt nekem mindent, hé!”

Még ki sem mondtam ezt, amikor az egyik tényleg megtántorodott, és leöntötte borral a trikómat.

„Húzz el, bazdmeg! Hülye gádzsó!” kiáltottam rá, és kezdtem az árut a táskába pakolni, de mikor lehajoltam, a másiknak sikerült a fenekemre csapnia. . . Őltem volna meg?

Elmentem Ferdy után a kocsmába. A kocsmá tele volt, és nagy volt a ricsaj, átverekedtem magam a srácok között, szándékosan beléjük vagdostam a táskámat, hogy haladni tudjak. De Ferdyt sehol sem találtam. Kezdem parázni, hogy mi van, ha átvert. De ahogy átmentem a folyosón a játékgépek mellett, megláttam őt hátul a helyiségben egy magas széken ülni a pult mellett. Kávét ivott és cigarettázott. Mellette egy olyan kövér kis roma állt, már idősebb volt a tag, de ugrált örömben, és ragyogtak a szemei, mert éppen nyert valami zset. Ferdy azt mondta, hogy ő a Ginya, a fater régi haverja. Épp azt a történetet mesélte el, amikor együtt ellopták a szövetkezetből a disznókat. Ferdy faterja állítólag a legnagyobb zsupás volt a környéken. Soha senki nem tudta őt megverni, mert ismert mindenféle trükköt. Rádásul nagy ember is volt. Jellemes és igazságos. Kár, hogy már meghalt. Régen, még a kommunisták alatt főnök volt a karbantartóknál. Amíg a romák meg Prágában a kanálisokat túrták. Senkinek nem volt szabad tintázni a munka közben, például, ez volt az ő feladata. Mindenkit elküldött melózni, ha másképp nem ment, hát reggelente hideg vízzel felöntözte őket. S akiknek ez nem tetszett, azt jól képen törölte, és a gallérjánál fogva ráncigálta fel. „Mi van, more? Nem esik jó? Búzlik a munka? De a picsa, az nem búzlik, mi? A hét gyereked otthon ordít, bazdmeg, akkor induljál!” mondogatta. A romák nagyon féltek tőle. Hát, volt tekintélye. És tudta, mi az a morál! Ma illet már ritkán látsz. Amikor Ginyával együtt nekivágtak a prágai utcáknak, a Příkopon, a Libniben, Žižkovon, vagy a Karlínban, akkor már az összes kocsmában ismerték őket. De legszívesebben platyinkát játszottak. Az egy olyan játék, hogy a mostani pénznyelő automaták elbújhatnak mellette. Ginya itt-ott bedobálja ugyan a gépbe, de a platyinkát ez meg sem közelíti. Egyszerűen amannak nincs hangulata. Vršovicében például olyan volt a kocsmá, hogy a népek elől itták a sört. Gádzsók is meg romák is ültek ott együtt, meg olyan nők, akik pénzért árulták magukat. De hátul volt még egy helyiség, ahol keddtől péntekig ment a zsupa. És mindig tele volt. Muka Dezső Bezárovicéről húzta a harmonikát, és figyelte, hogy jönnek-e a zsernyákok. Ha gyanús személy közeledett, hangosan énekelni kezdte a *Pankrácot*: ez volt

a jel, hogy el kell dugni a platyinkát. Ginya Ferdy apjával egyszer az egész bankot elvitte, szóval az lett, hogy még ezek tartoztak nekik, aztán perkálták le fokozatosan a zset. Akkor úgy éltek, mint a maharadzsák, drága hotelokba jártak baszni meg aludni, a konyakot meg úgy, lácsó rendelgették.

Épp egy ilyen platyinka, mint amilyen Vršovicében volt, jött el a héten Korompára. Ginyának ez maga volt a csoda, felfoghatatlan dolog, hogy egy ilyen valami személyesen meglátogatta őt. A vándor platyinka, ami a nyár folyamán felbukkant a különböző városokban, és mindig ott, ahol valamilyen vásár volt. Ginya már nem is remélte, hogy valaha az életben még platyinkázni fog. S mi most a saját szemünkkel láthattuk, szóval meggyőződhattünk róla, hogy igazat beszél. És már húzott is minket egy hosszú sötét folyosón át, amelynek a végén egy kopott zöld ajtó volt, rajta a bűvös felirattal: *Platyinka*. Ahogy beléptünk, Ginya kétszer is keresztet vetett.

A helyiség annyira tele volt, és annyira be volt füstölve, hogy alig lehetett levegőt venni. Egy nagy asztalon heverték a kártyák, szétrakva, mint a pek-szeszó, de a képes felükkel felfelé, a tők hetestől a makk ászig. Aki fogadni akart, az rátette a pénzt valamelyik kártyára. Írógépen aztán lejegyezték, ki mennyit rakott fel – igazolható dokumentum, hogy a végén ne legyen veszekedés. Volt, aki egy százassal fogadott, de mások többet is pakoltak. Ferdy kétszáz koronát tett a piros ászra. Csak úgy brahiból. Többet úgysem engedtem volna neki. Amikor a pénzek már a lapokon voltak, hirtelen mindenki türelmetlen lett, és tolakodni kezdtek az asztal körül. Ekkor egy idősebb sovány férfi cigarettával a szájában feltúrta az ingujját, és kijelentette: „Vége a fogadásnak!” Bár egyesek még mindig próbálkoztak, a fickó elkiáltotta magát: „Csend legyen! Vagy befejezzük!” Aztán megkeverte a kártyát, majd egy lapot az asztalra dobott, és azt mondta: „Piros király!” Ez volt a legkisebb nyere-mény: aki erre tett, az visszanyerte a tétjét. És fizették is mindjárt ki a pénzeket. A fickó megint megkeverte a lapokat, és egyet újra az asztalra dobott: ez már a tét kétszeresét érte. Ginya végig nagyon feszült volt, hánytá magára a keresztet, egyhelyben ugrált, hol rám nézett, hol meg Ferdyre, rettenetesen izzadt, s mivel kiszáradt a torka, muszáj volt kortyolnia a sörből. Fokozatosan jöttek a lapok. Végül az a sovány fickó a cigarettával megfordította a zöld alsót. Ez volt Ginya lapja. Ötszáz koronát tett fel, és négyezret kaszált, ami a harmadik díjat jelentette. Ginya előretolódott, a fickó kifizette neki a pénzt, és kihúzta őt a listáról. De valaki vitakozni kezdett, hogy ő volt az, aki a zöld alsóra fogadott, nem a Ginya, a cigarettás viszont leállította, hogy nem, te a tők ászra raktál, faszikám. Emez ordibálni kezdett, hogy az egész egy kibaszott csalás, mire a cigarettás megmutatta neki a fogadási listát. És valóban, emberünknek az ászhoz volt írva a neve. Mikor aztán mégis tovább vitakozott, a cigarettás hátraintott, aztán megjelent két pincér, megragadták a főszert, és kidobták az utcára. A többiek ezután már nem vitakoztak. Ginyának pedig egy elég szép kis összege lett hirtelen. Csókolgatta a bankókat, ugrált örömben, és rögtön kiadta parancsba, hogy hozzanak nekünk pálinkát. Amíg iddogáltunk, elárulta nekünk, hogy éppen a postára kellett volna mennie az asszonnyal a segélyért, de az eltörte a lábát, így egyedül állt be a sorba. A postáról viszont nem haza ment, hanem egyenesen a kocsmába szaladt. No, nem mintha tudott volna erről a platyinkáról. Mert más okai is voltak arra, hogy mért nem. De azt már nem árulta el, hogy miféle okok voltak ezek, mert újabb kör indult, és a helyiségben nagy hangzavar támadt. Próbáltuk meggyőzni Ginyát, hogy már ne játsszon, és inkább menjen haza az asszonyhoz, de nem hallgatott ránk. Odatolódott az asztalhoz, kihúzta zsebéből a pénzt, és rátette megint a zöld alsóra. Hogy az szerencsét hoz neki, mondta. Nagyon bízott benne.

„Ma nyernem kell! Nem árulom el, hogy miért, de muszáj!” kiabálta, mint ha lázalmában.

„Ginya, zöld alsó!” jelentette be a cigarettás fickó, és felírta őt a listára.

Kiürítettük a poharainkat. A platyinka valahogy már nem érdekelt minket.

Ahogy kimentünk az utcára, a piac szinte már teljesen üres volt, az árusok mindent összecsomagoltak – kivéve a büféseket, a lángosost és a mézeskalácsos standot. Az autóba dobtuk a táskáinkat, s már indultunk vissza az asztalokért, mikor Ferdynek hirtelen az az ötlete támadt, hogy együnk lángosost ketchuppal. Az ördögnek tartoztunk ezzel az úttal. Mert amíg ettünk, az utcán megjelent Ginya. Nagyon fáradtnak tűnt. Úgy ment el mellettünk, hogy ránk se bagózott, de mikor megfordult és végül mégiscsak észrevett minket, rögtön ránk rontott.

„Ferdyyý!” kiabálta lihegve, és Ferdy karjaiba omlott.

„Mi történt?” kérdezte Ferdy, és igyekezett kiszabadulni az ölelésből.

„Nagy tragédia van. Nem tudom, mit tegyek. Mindent felraktam a zöld alsóra, és mindent elveszítettem.”

„Mondtuk, hogy ne játsszál?”

„És még a Cservenyák is jönni fog!”

„Ki az a Cservenyák?”

„Olyan, aki dupla kamattal kölcsönöz, és már meg is fenyegetett. Ma mindent rendbe akartam rakni, mert ha elhoztam volna a segítyt, a Cservenyák elvette volna tőlem. S akkor meg miből éltünk volna? Azt hittem, ha nyerek, marad annyi, hogy a családnak is, meg a Cservenkának is elég lesz. De most semmim sincs... Ferdy, nekem befellegzett!” sopánkodott Ginya, és homlokát az autó karosszériájába verte.

„Hej-hej-hej, mit csinálsz?” kiáltott rá Ferdy, és elhúzta őt az autótól.

„Ferdy, én tudom, hogy neked van pénzed, adj nekem kölcsön, hadd fizessek vissza annak az uzorásnak. Életem végéig hálás leszek neked...”

„Sajnálom, de nem tehetem,” forgatta a fejét Ferdy, „Minek vettél fel kölcsönöket?”

„Te könnyen beszélsz. Neked nincs családod, csak magaddal kell, hogy foglalkozzál. Nekem itt az asszony, meg a négy gyerek, Ferdy. Ez így nagyon kemény. Mikor a hónap közepén elfogy a liszt, akkor honnan veszel? Kölcsönkérsz, nem? Mert a gyerekeknek enni kell. És ez a Cservenyák pont erre vár. Semmiből semmi, ott terem melletted, és már kínálja is. Hogy a rák enné ki a szemét...”

„Ha tudnád, mekkora adósságaim vannak, akkor nem kérnél tőlem...” mondta Ferdy komolyan.

„Életem végéig foglak csókolgatni, kezed, lábad, mindent, csak adjál kölcsön. Apád segített volna!”

„Ne keverd ide apámat! Nem érted, hogy nem tudok adni?”

„Csak tízezer kérek. Mi az neked? Ne legyél a gyilkosom!”

„Menj és húzd le magad,” kiáltottam rá Ginyára. „Mibe akarsz itt belelátni minket, dilinyós, törődj magaddal! Húzz el a francba! Tűnés! Nem hallottad?”

De Ginya nyilván ekkorra már a maradék büszkeségét is elveszítette.

„Mindent megadok neked, az utolsó fillérig, meglátod, becusszó, csak segíts...” kapaszkodott Ferdyebe, mint egy kullancs.

„És miből adod meg, ha semmi nincs?”

„Ferdy, a devla basszon meg, ezek lelőnek engem. A Cservenyáktól megkaptam az utolsó figyelmeztetést. Bevisznek az erdőbe, és lábom lőnek! ezek ilyeneket csinálnak... Komolyan.”

„Beszélsz bolondokat. Tízezer miatt nem fognak csak úgy lövöldözni.”

„Fognak. Én ismerem őket! Ferdy, mond meg, mit kérsz cserébe, és én megadom neked...”

„Mit tudsz te nekem adni? Adósságod van, semmi más” forgatta a fejét Ferdy, kicsit talán már sajnálta is Ginyát, de neki is gondoljai voltak. Ekkor Ginyának hirtelen ötlete támadt.

„Tudom már!” kiáltott fel, és az arca azonnal felderült. „Neked adom Szabinát, a lányomat!”

„Részeg vagy! Hagyjál békén!” tépte ki magát Ferdy dühösen Ginya öleléséből.

„Valamit elárulok neked... mikor megszülettél, nagyon berúgtunk apáddal...”

„Tényleg?” nevetett Ferdy.

„Várjál. No, akkor én megígértem neki, hogy ha lányom születik, akkor az a tiéd lesz! Esküszöm. Mindent le is írtunk. Csakhogy azt a papírt valahol elveszítettem.”

„Ha megegyeztetek, akkor add nekem ingyen” mondta Ferdy.

De Ginya kezdett mellébeszélteni, hogy Ferdy apjával anno úgy egyeztek meg, hogy ingyen nem, valami pénzt kapnia kell érte, ha véletlenül valami bajba keveredne.

„Találgatsz!” nevetett Ferdy.

„Tudod, milyen szép? Mint a Szűz Máriácska a markusovicei szentképen. Mindenki őt szeretné megkapni. És még mindig egyedül van. Nem fogod megbánni, becusszó...!” s azzal húzni kezdte Ferdyt a karjánál fogva, hogy ha megmutatja neki, akkor az mindjárt másképp fog majd beszélni.

„Szabina? Hiszen én emlékszem rá,” gondolkozott Ferdy hangosan.

„Mikor elmentél, tizenkettő volt. Öt év egy lány életében nagyon nagy idő. Most már tizenhét, Ferdy. Tudod, mekkora nő lett?”

„Eladnád a saját lányodat tízezerért?” csóválta a fejét Ferdy.

„Normális esetben még egy millióért sem. De most? Csak a Cservenyák miatt. És senki másnak, csak neked. Esküszöm. Veled nem fog rosszul járni. Mert mi lesz itt belőle? Ezek itt csórók mind. De neked százezreket is kereshet. Olyan ez, mintha vennél egy házat, és százezerszer drágábban adnád el.”

„Ne beszélj hülyeségeket” forgatta a fejét Ferdy.

„Árulhat neked. Nagyon ügyes. Egyszer azt mondtam neki: Szabina, menj a városba, és add el a videólejátszót ötszázért, mire ő elment, és hazahozott egy ezrest. Szentül igaz! Mindjárt ki is próbálhatod. Adsz neki valamit, ő meg elmegy a piacra, és eladja neked. Gyere, itt lakom egy köpésre. Végül is mi történhet? Nem török le az orrod...”

Nem értem, hogy tulajdonképpen Ferdy mért ment el vele. Talán megtett neki ez az ötlet azzal a lánnyal. Talán kíváncsi volt rá, hogy tényleg olyan szép-e, mint ahogy azt Ginya állította. Nehéz kiismerni a férfiakat. De nekem végképp nem tetszett ez a dolog.

A lakótelep közel volt: barna épülettömbök, lehullott vakolattal és megrepedezett falakkal. Az ablakokban parabolaantennák, hogy minden programot fogni lehessen, de sok ablak ki volt verve, vagy a keret hiányzott, és olyan is akadt, hogy a lakás teljesen ki volt égve. A bejáratnál rozsdáette autók csontváza heverték, kerekek és karosszéria nélkül. Mindenütt rengeteg papírhulladék, de a szemetes vaskonténerek szinte üresen álltak. Fialat srácok egy csoportja azzal szórakozott, hogy előbb szétvert egy öreg szekrényt, majd felgyújtották, s közben úgy ordítottak, hogy bele lehetett süketülni.

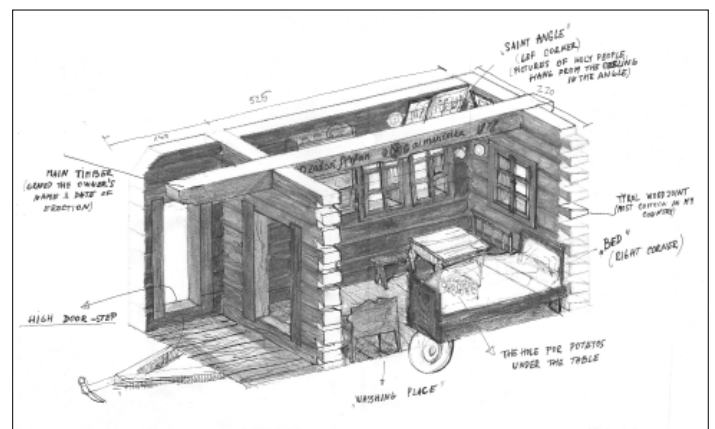
Ginya ekkor valamiért hirtelen pánikba esett, a falhoz ugrott, és mutatta nekünk, hogy mi is bújunk el. Nem értettük, mi történik, mire Ginya a fekete Mercedesre mutatott, amely a bejárat előtt állt. Két fiatal romagyerek fekete öltönyben, ölbe tett kézzel a kasznit támasztotta.

„A Cservenyák!” jajgatott Ginya. „Már itt van és engem keres. Nem mehetnek oda.”

A házból egy öregebb cigányember jött ki szalmakalappal a fején, utána egy nő kötényben és gipszsel a lábán. Ginya felesége volt az. Valamiről vitázott a szalmakalappal.

A gyerekek meghallották a veszekedést, abahagyták a szekrénygetést, és kíváncsiságból odaszaladtak. Ginya feléjük intett: „Fiúk! Keressétek meg Szabinát. Hogy jöjjön ide, mondjátok meg neki, és hogy nagyon sürgős! S hogy itt fogom őt várni. No, tűnés!”

Kár volt ezt mondania, mert a fiúk azonnal elszaladtak, és már ordították is, hogy: Szabiána, Szááábíináá!!!” Ez így kicsit már sok volt Ginyának. Pánikba esett, és beszaladt a lakásba, hogy ott majd elbújik. De rövidesen előjött, fáradtan leült abba az öreg fotelba, amely a bejárat előtt állt, és a szívére tette a kezét.

„Látod, Ferdy, így jár az, aki mindent meg akar tenni a családjáért” sóhajtott fel, ingujjába törölte izzadt homlokát, és ki tudja meddig panaszkodott volna még, ha egyszerre csak nem fut oda valami leányféle. A lány alig kapott levegőt, rémült volt és elég furcsán nézett ki. Mintha nem lett volna nyaka, csak egy nagy fej a vállaihoz nőve. Kézen ragadta Ginyát, és igyekezett felhúzni őt a fotelból. „Apa, ha' hol vagy? A Cservenyák mindent el akar vinni! A tévét, a hűtőt, a bútorokat, meg mindent... Gyere haza, az istenre kérek...”

„Hagyjál békén!” húzta el magát Ginya. „Hol van Szabina?”

„Valahol Ilonkával”

„Szaladj utána, s mondd meg neki, hogy jöjjön ide! De gyorsan! Hogy nagyon fontos! Várjál! Anyádnak ne mondd meg, hogy itt vagyok. No, induljál!”

A lány csak forgatta a szemét zavartan, végül elszaladt.

„Mindegyik lányod ilyen szép?” nevettem el magam.

„Tekla. Leesett az asztalról, amikor még kicsi volt. Biztosan emlékszel rá, Ferdy” sóhajtott fel elgyötörtén Ginya. „Még sérült a hátgerince. Szegény lány. Ő is szép lett volna. Láttátok az arcát? Soha nem fog tudni így férjhez menni. Szabina idősebb.”

Besötétedett, és rendesen le is hűlt a levegő, s mivel már elégünk volt az egészségből, az autóhoz indultunk, hogy hazamegyünk. „Devla, ezt nem teheted meg velem, Ferdy. Hát nincs szíved? Hát várjál még egy cseppet, biztosan eljön” jajgatott Ginya, s mint egy kutya, úgy követett minket. Ekkor megfordultunk, és hirtelen úgy maradtunk az ámulattól. Tekla ugyanis elhozta Szabinát. És Ginyának igaza volt, olyan szépséget már régen nem láttam. Zöld trikóban állt előttünk, mosolygott, és valami báre sukáro áradt belőle. A bőre olyan fehér volt, hogy az ember nem mondta volna rá, hogy roma. Ferdy megbabonázva nézte. Később elárulta nekem, hogy amikor először meglátta, szinte görcsbeugrott a gyomra, olyan villámokat szórt a lány szeme. Ginya rögtön észrevette, hogy a lánya tetszik Ferdynek.

„Szabina. Az a nagy helyzet van” kezdte komolyan. „Figyelj! Ez itt Ferdy Szojka.”

„De hisz én ismerem őt” nevetett a lány, és lesütötte a szeméit. „Régebben itt lakott, az anyja és a nővére még mindig itt van.”

„Nézd, milyen autója van, milyen ruhákban jár, és milyen lánc van a nyakában. Ez egy nagy ember! Kemény üzletet visz. A bolhapiacra van a standja.”

„Én tudom, mivel foglalkozik.”

„Szabina, figyelj ide. Anyádnak is meg apádnak is nehéz élete van. Ez a Ferdy úgy döntött, hogy magával visz Kassára.”

„Igen? És minek?” nézett meglepődve Ferdyre.

„Keres egy lányt, aki majd árulni fog neki...”

Ginya úgy tálalta a dolgokat, mintha már minden le lenne rendezve.

„És nincs neki olyanja?” mutatott felém Szabina.

„Bizony, egy lány elkelve nálam” mondta Ferdy elgondolkodva, én meg majd leestem a lábamról, nem akartam hinni a saját fülemnek.

„De hiszen én árulok neked!”

Ferdy szigorúan rám nézett, hogy ne avatkozzak bele, én meg sértődötten elhallgattam.

„Szabina, Ferdy elvisz téged a nagyvilágba” folytatta Ginya. „Jól fogod érezni magad.”

„Én itt is jól érzem magam.”

„Igen, amíg fiatal vagy. Csakhogy itt semmi nem vár rád... hét gyerek valami szerencsétlennel, oszt anyyi.”

„És mikor kéne mennem?” kérdezte Szabina teljesen meglepődve.

Ferdy egy ideig gondolkozott. Ginya feszült volt és idegesen hunyorgott. Tudta, hogy Ferdy döntésétől függ a családja sorsa.

„Most! Minek halogatni?” jelentette ki Ferdy, és felém intett, hogy adjam oda neki a pénztárcáját.

„És mennyi ideig leszek ott?” kérdezte Szabina bátortalanul.

„Amíg le nem dolgozod a tartozást” jelentette ki Ferdy határozottan.

Szegény Ginya, egész testében remegett, amikor a pénzt számolta, és mindig megtévedt. Végül Tekla ragadta őt karon.

„Apa, av, bo baj lesz.”

Elindult hát kifizetni a tartozását, Szabina pedig hazament összecsomagolni a dolgait, és elbúcsúzni az anyjától. Félóra múlva már az autó mellett állt. Esküszöm, sok mindent láttam már, de hogy ilyet?

(regényrészlet)

GYÖRGY NORBERT FORDÍTÁSA

